

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 07 02
COM(2014) 440 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ŽALIASIS MVĮ VEIKSMŲ PLANAS

Kaip padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis

{SWD(2014) 213 final}

Ivadas ir aplinkybės

2014 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba pabrėžė, kad Europai reikalinga stipri ir konkurencinga gamyba ir investicijomis grindžiama pramoninė bazė, kuri būtų svarbus ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo variklis. Efektyvus išteklių naudojimas¹ yra vienas svarbiausių įmonių konkurencingumą skatinančių veiksnių, nes, kaip nustatyta, vidutiniškai 40 % Europos gamybos įmonių sąnaudų sudaro žaliavų sąnaudos, o įtraukus energijos ir vandens sąnaudas ši dalis išauga iki 50 % visų gamybos sąnaudų, palyginti su 20 % siekiančiomis darbo jėgos sąnaudomis². Europos Vadovų Taryba taip pat paragino dėti nuolatinės pastangas siekiant sumažinti galutinių energijos vartotojų patiriamas energijos sąnaudas, visų pirma nuolat investuojant į efektyvų išteklių naudojimą ir paklausos valdymą visoje vertės grandinėje ir MTTP etapu.

Norint efektyviau naudoti išteklius vertės grandinės metodu būtina susieti su sudėtingų techninių sprendimų diegimu įmonių lygmeniu. Apskaičiuota, kad visoje vertės grandinėje efektyviau naudojant išteklius medžiagų sąnaudų poreikis iki 2030 m. galėtų sumažėti 17–24 %³. Be to, šiuo metu Europos Sąjungoje 60 % visų atliekų nėra perdirbama, kompostuojama arba naudojama pakartotinai⁴, o tai reiškia, kad mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ)⁵, kurios gali naudoti ir pardavinėti žaliuosius produktus, paslaugas ir sprendimus, praranda didelį kiekį vertingų išteklių ir daug verslo galimybių. Integruojant daugiau žiedinių verslo modelių ir žaliųjų technologijų į esamas ir būsimas visų sektorių, įskaitant paslaugų, MVĮ taip pat galima sukurti verslo galimybių.

Strategijoje „Europa 2020“ nurodytas ES prioritetas – sukurti tvarią ekonomiką ir nustatyti plataus užmojo klimato politikos ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus. Smulkią verslo akte⁶ pabrėžta, kad ES ir valstybės narės turėtų padėti MVĮ aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis. Žalioji ekonomika (ŽVE) parodo aiškią kryptį ir struktūrą, kaip ES kartu su valstybėmis narėmis ir regionais ketina padėti MVĮ naudotis verslo galimybėmis, atsirandančiomis dėl perėjimo prie žaliosios ekonomikos⁷. Pagal šią iniciatyvą Europos lygmeniu siūloma įvairių naujų ir persvarstytų į MVĮ orientuotų veiksmų. ŽVE tikslai: 1) siekti, kad Europos MVĮ efektyviau naudotų išteklius, 2) remti žaliąjį verslumą, 3) naudotis žaliųjų vertės grandinių teikiamomis galimybėmis ir 4) palengvinti žaliųjų MVĮ patekimą į rinką⁸. Jis

¹ Efektyvus išteklių naudojimas reiškia tvarų ribotų Žemės išteklių naudojimą, minimalų poveikį aplinkai ir ekonomikos augimo galimybes (medžiagų naudojimą santykinai atsiejant nuo ekonomikos augimo).

² „Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies“. Europe INNOVA (2012 m.).

³ Meyer, B. et al (2011) „Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment“. Europos Komisijos (Aplinkos GD) užsakymu atliktas tyrimas: http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macro-economic.pdf

⁴ Eurostato statistiniai duomenys apie atliekas (2011 m.).

⁵ MVĮ apibrėžtį žr. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm

⁶ Daugiau informacijos: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm.

⁷ Žalioji ekonomika – tai modelis, kuriuo „užtikrinamas ekonomikos augimas ir plėtra, apsaugoma žmonių sveikata ir gerovė, suteikiamas deramas darbas, mažinama nelygybė ir saugoma biologinė įvairovė, įskaitant jos teikiamas ekosistemų paslaugas (gamtinis kapitalas), taip pat į jas investuojama, nes ji vertinga savaime ir iš esmės prisideda prie žmonių gerovės ir ekonomikos klestėjimo“. (Apibrėžtis iš 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 1386/2013/ES dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“).

⁸ Žaliojoje MVĮ veiksmų plėtojimo daugiausia dėmesio skiriama išteklių naudojimo efektyvumui apskritai,

pateikiamas kartu su komunikatu „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“, kuriame siūlomos žaliųjų darbo vietų kūrimo visoje ES gairės, komunikatu „Efektyvaus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje“, vadinamosios žiedinės ekonomikos dokumentų rinkiniu ir su atliekomis susijusių tikslų peržiūra.

Žaliuoju veiksmų planu siekiama prisidėti prie Europos reindustrializacijos, kaip raginama Komunikate dėl Europos pramonės atgimimo (COM(2014) 14) ir kuriai pritarė Europos Vadovų Taryba, be kita ko, stiprinant MVĮ konkurencingumą ir remti žaliųjų įmonių kūrimą visuose Europos regionuose, ypač atsižvelgiant į tai, kad šiuo etapu efektyvaus išteklių naudojimo srityje esama didelių skirtumų tarp sektorių ir valstybių narių.

Veiksmų planas grindžiamas Ekologinių inovacijų veiksmų planu⁹, kuriame pateiktos ekologinių inovacijų politikos ir finansavimo kryptys pagal strategiją „Europa 2020“. Keletas Ekologinių inovacijų veiksmų plano veiksmų ir priemonių yra itin svarbūs MVĮ. Tai, pavyzdžiui, Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinė, Ekologinių inovacijų stebėjimo centras, Europos ekologinių naujovių forumas, Europos inovacijų partnerystės ir ekologinių inovacijų finansavimo priemonės pagal programą „Horizontas 2020“. Todėl į Žaliųjų veiksmų planą ir Ekologinių inovacijų veiksmų planą įtraukti veiksmai papildo vieni kitus ir užtikrina didelę sinergiją. Įgyvendinimo etapu bus užtikrintas tinkamas Ekologinių inovacijų veiksmų plano ir Žaliojo veiksmų plano koordinavimas.

Žaliajame veiksmų plane daugiausia dėmesio skiriama Europos lygmens veiksams, kurie dera su esamomis žaliosiomis iniciatyvomis, skirtomis remti MVĮ nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, ir kurie jas sustiprina¹⁰. Planas parengtas po konsultacijų su šioje srityje aktyviai veikiančiais valstybių narių subjektais ir bus įgyvendinamas bendradarbiaujant su jais. Be regioninei politikai skirto finansavimo dauguma valstybių narių ir daugelis regionų turi specialias organizacijas ir priemones, kuriomis remiama MVĮ veikla į šį planą įtrauktose srityse. Tai, be kita ko, informacijos teikimas, pajėgumų didinimas, bendradarbiavimo ir tinklaveikos skatinimas, tiesioginis finansavimas, palankesnių finansavimo gavimo sąlygų sudarymas ir kt.

Žaliajame veiksmų plane nustatyta keletas tikslų ir veiksmų, kurie bus įgyvendinami Europos lygmeniu pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą¹¹. Visi veiksmai – tai nauji arba persvarstyti ankstesni veiksmai, kuriuos vykdant šiuo metu atsižvelgiama į įmonių galimybes efektyviai naudoti išteklius ir patekti į žaliąsias rinkas¹². Nustatant veiksmus taip pat atsižvelgta į 2013 m. ketvirtą ketvirtį surengtų viešų konsultacijų dėl žaliojo veiksmų plano rezultatus¹³.

neakcentuojant energijos vartojimo efektyvumo ar atsinaujinančiosios energijos gamybos – šiems klausimams jau buvo skirti atskirti Komisijos komunikatai ir teisės aktų pasiūlymai.

⁹ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm.

¹⁰ Pavyzdžiui, veiksmus, susijusius su Žaliuoju veiksmų planu, ES remia pagal sanglaudos politiką. Valstybės narės susitarė iš Europos regioninės plėtros fondo skirti daugiau kaip 100 mlrd. EUR investicijoms į MVĮ, mažaanglę ekonomiką, mokslinius tyrimus ir inovacijas.

¹¹ Šiame komunikate numatyti veiksmai neturi poveikio ES biudžetui – dėl jų nedidinami asignavimai, jau numatyti pagal oficialų Komisijos finansinį programavimą.

¹² Pridedamame tarnybų darbiniam dokumente pateiktas veiksmų sąrašas, o tinkamais atvejais nurodoma jų įgyvendinimo trukmė 2014–2020 m. laikotarpiu.

¹³ Viešų konsultacijų rezultatų ataskaita: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm.

Į Europos Komisijos Įmonių ir pramonės generalinio direktorato svetainę bus reguliariai įkeliama konkreti informacija apie šiame komunikate minimus veiksmus ir jų rėmimo priemones, tokias kaip Europos struktūriniai ir investicijų fondai, programos COSME, „Horizontas 2020“, „Erasmus+“, LIFE“ ar partnerystės priemonė¹⁴:

<http://wcmcom-ec-europa-eu-wip.wcm3vue.cec.eu.int:8080/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index.en.htm>

I. MVĮ žalinimas siekiant didesnio konkurencingumo ir tvarumo

Pradėjus efektyviau naudojant išteklius MVĮ atsivertų didelės galimybės sumažinti gamybos sąnaudas ir padidinti našumą. Apskaičiuota, kad geriau naudojant išteklius Europos pramonė per metus galėtų iš viso sutaupyti 630 mlrd. EUR¹⁵. Tik nedaug MVĮ žino apie tokį potencialą. Be to, nėra pakankamai remiamos MVĮ pastangos efektyviau naudoti išteklius ir taip sumažinti sąnaudas. Dėl to Europoje gali ne tik toliau didėti atotrūkis tarp įmonių, kurios pradeda efektyviau naudoti išteklius, ir to nedarančių įmonių, bet ir sumažėti bendras Europos įmonių konkurencingumas ir daugelio MVĮ galimybės patekti į pasaulines vertės grandines.

Kodėl tai svarbu MVĮ?

Europos MVĮ paprastai žino, kad svarbu efektyviai naudoti išteklius, nes per pastaruosius penkerius metus žaliavų sąnaudų padidėjimą pajuto 75 % ES MVĮ. Bent 93 % ES MVĮ ėmėsi bent vienos priemonės, kad būtų galima efektyviau naudoti išteklius – daugeliu atvejų tokios priemonės kainuoja nedaug. Tačiau tik 42 % MVĮ, įgyvendinančioms priemones, leidžiančias efektyviau naudoti išteklius, pavyko sumažinti gamybos sąnaudas¹⁶. Tai rodo, kad būtina konsultuoti MVĮ investicijų į efektyvų išteklių naudojimą ir jų ekonominio veiksmingumo klausimais.

Be to, įvairių valstybių narių gamybos sektorių išteklių naudojimo efektyvumas labai skiriasi. Skirtingose Europos šalyse gerokai skiriasi to paties tipo gamybos įmonių sunaudotos energijos ir susidariusių atliekų kiekis¹⁷.

Norint efektyviau naudoti išteklius reikia specialių žinių, o MVĮ jų paprastai neturi, todėl joms reikalingos konsultacijos, kad jos galėtų pamatyti inovatyvių procesų ir inovatyvaus veiklos organizavimo, padedančio efektyviau naudoti išteklius, galimą ilgalaikę naudą. Be to, MVĮ,

¹⁴ Kartu su šia informacija bus nurodyti specialūs finansiniai ištekliai, skirti veiksams, kurie numatyti remiantis Žaliojo veiksmų plano valdymo struktūra, ir šių veiksmų veiksmingumas.

¹⁵ „Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies“. Europe INNOVA (2012 m.).

¹⁶ Visi šios pastraipos duomenys – iš 2013 m. greitosios „Eurobarometro“ apklausos „MVĮ, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliosios rinkos“:

ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

¹⁷ Calogirou C., S. Y. Sørensen, P. B. Larsen, S. Alexopoulou et al. (2010 m.) *SMEs and the environment in the European Union, PLANET SA and Danish Technological Institute*, paskelbė Europos Komisijos Įmonių ir pramonės GD. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=4711

ieškančios lėšų didelėms išankstinėms investicijoms į efektyvų išteklių naudojimą finansuoti, kartais konstatuoja, kad kai kuriais atvejais finansiniai tarpininkai jas laiko itin rizikingomis. Todėl visų pirma reikia organizuoti MVĮ skirtas verslo kampanijas ir taip skatinti MVĮ ieškoti informacijos apie efektyvų išteklių naudojimą. Taip pat reikia teikti tokias konsultacijas jų regionuose.

Komisija iškelė keletą tikslų, kurie turi būti pasiekti vykdant toliau nurodytus veiksmus.

1. Teikti Europos MVĮ praktinę informaciją, rekomendacijas ir paramą, susijusią su efektyvesniu jų išteklių naudojimu vadovaujantis ekonominio veiksmingumo principu

- 2015 m. bus įsteigtas Europos efektyvaus išteklių naudojimo kompetencijos centras, kurio veikla bus grindžiama patikrinta efektyvaus išteklių naudojimo rėmimo patirtimi valstybėse narėse. Jis tiesiogiai ir per partnerių tinklą visuose Europos regionuose teiks rekomendacijas ir padės MVĮ, siekiančioms efektyviau naudoti išteklius. Tai bus pavyzdinis centras, besispecializuojantis įvairių efektyvesnio išteklių naudojimo priemonių ir su jomis susijusio našumo ir ekonominio veiksmingumo srityje visoje ES. Centras taip pat teiks informaciją apie efektyvaus išteklių naudojimo ir MVĮ rėmimo nacionalines strategijas, programas ir veiksmus, o prireikus atkreips MVĮ dėmesį į šiuos aspektus.
- „Eurobarometro“ apklausa „MVĮ, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliosios rinkos“ leis įvertinti MVĮ efektyvaus išteklių naudojimo tendencijas visoje Europoje ir JAV; šiuo vertinimu bus remiamasi toliau plėtojant šios srities politiką.
- Europos įmonių tinklas¹⁸ bus skatinamas 1) surengti Europos efektyvaus išteklių naudojimo kampaniją (informavimo veikla: informacija interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, pranešimai per (esamo tinko) renginius, renginius verslas–verslui) siekiant informuoti MVĮ apie efektyvaus išteklių naudojimo teigiamą poveikį ir teikiamas galimybes ir 2) konsultuoti MVĮ efektyvaus išteklių naudojimo klausimais.
- Komisija remis Europos struktūrinių ir investicijų fondų valdymo institucijas – skatins efektyvaus išteklių naudojimo projektus, viešins žaliųjų rinkų atveriamas verslo galimybes, visų pirma atkreipdama dėmesį į įvairių Europos šalių sėkmingus pavyzdžius ir priemones.

2. Remti veiksmingus žaliųjų technologijų perdavimo mechanizmus

- Žaliojoje ekonomikoje žaliųjų technologijų komercializacija yra labai svarbi MVĮ augimui. Todėl siekiant geriau suderinti MVĮ technologijų pasiūlą ir paklausą, Europos įmonių tinklo technologijų perdavimo duomenų bazėje (kurioje yra daugiau kaip 23 000 profilių) bus toliau atnaujinama raktažodžių, naudojamų efektyviam išteklių naudojimui ir su klimatu susijusioms technologijoms apibūdinti, klasifikacija.
- Be to, Europos įmonių tinklo partneriai bus pakviesti užtikrinti glaudų bendradarbiavimą tarp skirtingų sektorių grupių, vykdančių veiklą efektyvaus išteklių naudojimo srityje ir taip sudaryti palankesnes sąlygas dalytis informacija ir gerąja patirtimi.

¹⁸ Daugiau informacijos: <http://een.ec.europa.eu/>.

3. Suteikti daugiau galimybių MVĮ gauti finansavimą, skirtą efektyvesnio išteklių naudojimo ir efektyvaus energijos vartojimo priemonėms

- Bus atnaujinta keletas MVĮ skirtų Europos Komisijos svetainių, kad būtų galima geriau pateikti turimą informaciją apie aplinką, efektyvesnio išteklių naudojimo priemonių ES finansavimą ir MVĮ skirtą nefinansinę paramą.
- Per finansinius tarpininkus Europos investicijų bankas teiks finansavimą, skirtą efektyvesnio išteklių naudojimo priemonėms, susijusioms su ekosistemų paslaugomis ir prisitaikymu prie klimato kaitos pagal Gamtos turtų finansavimo priemonę.
- Efektyvaus energijos vartojimo priemonėms skirtas privatus finansavimas gali būti naudojamas remti, be kita ko, MVĮ ir didesnes vidutinės kapitalizacijos įmones, kurios vykdo nedidelius efektyvaus energijos vartojimo investicinius projektus ir sugeba lėšas už sutaupytą energiją panaudoti pasiskolintoms pradinėms lėšoms gražinti.
- Bus įsteigtas ekologines inovacijas remiančių valstybės ir privačių finansuotojų ir investuotojų tinklas ir bendruomenė.
- 2014–2020 m. iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) bus remiamas MVĮ konkurencingumas, taip pat jų efektyvesnio energijos vartojimo priemonės, atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas ir efektyvus išteklių naudojimas, nes šie elementai įtraukti į prioritetinių investicijų sąrašą. Todėl valstybės narės ir regionai gali pasirinkti tokias investicijas, kurios būtų finansuojamos iš ERPF ir EJRŽF.

II. Žalioji ateities įmonių verslumas

Žalos aplinkai prevencija ir šalinimas ir perėjimas prie mažaanglės ekonomikos yra iššūkis visai visuomenei, tačiau jis taip pat suteikia įmonėms naujų verslo galimybių. Visgi ekologinėms inovacijoms, kaip ir bet kokioms kitoms inovacijoms, reikalinga palanki aplinka, kurioje jos galėtų suklestėti, o žalieji investuotojai yra priklausomi nuo paramos jų idėjoms ir nuo galimybių gauti finansavimą, kad galėtų jas įgyvendinti. Žaliojo verslumo plėtrai padeda žinių įstaigų kaimynystė, kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumas ir pramoniniai santykiai, palengvinantys tarpsektorinį bendradarbiavimą – tokios sąlygos sudaro galimybę kurti ekologinių inovacijų įmonių grupėms.

Kodėl tai svarbu MVĮ?

MVĮ reikalinga palanki verslo aplinka, kurioje būtų galima lengvai plėtoti, finansuoti ir rinkoje diegti žaliąsias idėjas. Žaliajam verslumui jau dabar turėtų būti skiriama dėmesio (aukštojo) mokslo institucijose siekiant ugdyti būsimų žaliųjų verslininkų požiūrį. Žalioji verslumas taip pat turėtų būti skatinamas padedant potencialiems verslininkams atrasti verslo galimybių, atsirandančių dėl perėjimo prie mažaanglės ekonomikos, įskaitant naujas kūrybiškas verslo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo formas. Turėtų būti remiamos visų rūšių inovacijos, kuriomis skatinamas žalioji verslumas. O žaliąjį verslumą taip pat labai skatina

naujos verslo idėjos, kai į efektyvų išteklių naudojimą žvelgiama kūrybiškai. Vienas iš pavyzdžių būtų naujas reiškinys – kūrybinis perdirbimas (angl. upcycling), kai perdirbant sukuriamas naujas dizainas. Tačiau kad būtų išnaudotos visos galimybės, kurias teikia mokslinių tyrimų pagrindu sukurtos ir sėkmingai pritaikomos žaliosios technologijos, reikia nuveikti kur kas daugiau. Šiame kontekste nepaprastai svarbu remti MVĮ, kad jos galėtų ištirti ekologinių inovacijų verslo idėjų mokslinį, technologinį ir komercinį potencialą, nes daug MVĮ neturi reikiamų išteklių, kad galėtų tai padaryti pačios.

Komisija nustatė keletą tikslų, kurie turi būti pasiekti vykdant šiuos veiksmus.

1. Propaguoti įvairių rūšių ekologines inovacijas, įskaitant netechnologines ekologines inovacijas

- Pagal programą „Horizontas 2020“ MVĮ skirta priemonė padės MVĮ ištirti labai pažangių ekologinių inovacijų idėjų mokslinį, technologinį ir komercinį potencialą, kad būtų galima pradėti plėtoti naują verslą. Teigiamas verslo pagrįstumo įvertinimas leis gauti demonstracinės veiklos finansavimą. MVĮ jau gali kreiptis dėl šios paramos pagal konkrečius kvietimus dėl ekologinių inovacijų, žaliavų tiekimo, ekologinėmis inovacijomis grindžiamos maisto produktų gamybos ir perdirbimo, ir inovacijų, susijusių su mažaanglėmis efektyviai energiją vartojančiomis sistemomis.
- Pagal programą „Horizontas 2020“ veiksmais sprendžiant visuomenei iškilusį uždavinį „Su klimato kaita susijusi veikla, aplinka, veiksmingas išteklių naudojimas ir žaliavos“ remiami Žaliojo veiksmų plano tikslai – efektyviau naudoti išteklius vadovaujantis sistemingu požiūriu į ekologines naujoves ir sukurti žiedinę ekonomiką. Aprėpiamos visų rūšių ekologinės naujovės ir įvairių rūšių veikla – nuo mokslinių tyrimų iki demonstracinės veiklos, įsitvirtinimo rinkoje, koordinavimo ir tinklaveikos.
- MVĮ konkurencingumas, ypač efektyvus energijos ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas, bus remiamas 2014–2020 m. Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) lėšomis. Šie elementai laikomi investiciniais prioritetais, kurių valstybės narės ir regionai turės siekti vykdydami veiklos programas.

2. Sudaryti palankesnes sąlygas įmonių partnerystei, žaliojo verslumo gebėjimams ir žinioms

- Komunikate „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“ pateikiamos žaliosios ekonomikos gebėjimų gerinimo gairės.
- Bus skatinama teikti kokybišką informaciją apie ekologines inovacijas ir jas taikančias MVĮ siekiant didinti pasitikėjimą ir mažinti investicijų riziką; to bus siekiama tokiomis iniciatyvomis kaip šiuo metu įgyvendinama ES bandomoji programa „Aplinkosaugos technologijų tikrinimas“.
- Pagal programą LIFE bus remiami MVĮ taikomi nauji verslo modeliai, skirti efektyviau naudoti išteklius ir vartoti energiją.
- Europos įmonių apdovanojimai bus proga pripažinti pastangas remti žaliąjį verslumą – bus teikiami apdovanojimai viešojo ir privačiojo sektoriaus partneriams, remiantiems žaliųjų

rinkų kūrimą ir efektyvų išteklių naudojimą.

3. Geriau išnaudoti įmonių grupių vaidmenį remiant ekologines inovacijas diegiančias MVĮ

- Efektyvaus išteklių naudojimo temai bus skirti mokymai pagal Įmonių grupių kompetencijos programą (COSME, 2014–2020 m.), kuria siekiama, kad įmonių grupių valdytojai visapusiškai suvoktų, kokios yra galimybės jų įmonių grupėse imtis veiksmų toliau skatinti ekologines inovacijas ir efektyvų išteklių naudojimą joms priklausančiose MVĮ ir tarp jų.

III. MVĮ galimybės žalesnėje vertės grandinėje

Atnaujinamoji gamyba, remontas, techninė priežiūra, perdirbimas ir ekologinis projektavimas gali tapti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą skatinančiu veiksmu, labai padedančiu spręsti aplinkosaugos problemas. Diegiant inovacijas ir perprojektuojant produktus, gamybos ir verslo modelius galima sumažinti brangių pirminių žaliavų naudojimą ir atliekų kiekį. Europos Sąjungoje 60 % visų atliekų nėra perdirbama, kompostuojama arba naudojama pakartotinai¹⁹ – tai suteikia MVĮ ekonominių galimybių naudotis tarpsektorinėmis vertės grandinėmis, kuriose ištekliai naudojami efektyviau.

Žiedinė²⁰ arba simbiotinė²¹ ekonomika leidžia sutaupyti išteklių ir sąnaudų maksimaliai padidinant išteklių, produktų ir sudedamųjų dalių naudojimo trukmę. Norint geriau ir efektyviau naudoti išteklius – mažinti atliekų kiekį ir transformuoti atliekas į naujas prekes ir paslaugas, reikia ekologinių inovacijų, naujų tarpininkų ir tarpininkavimo paslaugų. MVĮ ir verslininkams reikalinga palanki aplinka, kurioje jie galėtų plėtoti naujus pramoninius santykius, leidžiančius jiems laipsniškai pereiti prie žiedinės ekonomikos.

Kodėl tai svarbu MVĮ?

Nepaisant turimų įrodymų apie inovacijų naudą ir dėl jų mažėjančių atliekų kiekį bei apie tarpsektorinių vertės grandinių lygmens bendradarbiavimo naudą, esama sisteminių reglamentacinių, institucinių, techninių ir kultūrinių kliūčių, vis dar trukdančių įmonių veiksmingai veiklai ir tinklaveikiai, o tuo pačiu ir efektyviau naudoti išteklius. Pvz., šiuo metu 44 % stambių ES įmonių parduoda laužo medžiagas kitoms įmonėms, tačiau tai daro tik 24 % MVĮ²². Kadangi ši veikla paprastai reikalauja specializuotų žinių ir tinklų, MVĮ dažnai būna sunku kaupti ir dalintis žiniomis apie atliekų mažinimą ir valdymą ir pasinaudoti galimybėmis išvengti atliekų, pakartotinai naudoti produktus, medžiagas ir atliekas, priklausančias skirtingoms vertės grandinėms. Dėl didelių sandėrių sąnaudų ir didelių pradinių investicinių sąnaudų gali dar labiau mažėti suinteresuotumas sudaryti sandorius, susijusius su pakartotiniu išteklių naudojimu

¹⁹ Eurostatas, statistiniai duomenys apie atliekas (2011 m.).

²⁰ Žiedinės ekonomikos sąlygomis produktų pridėtinė vertė išlaikoma kuo ilgiau ir išvengiama atliekų. Pasibaigus produkto naudojimui produktuose esantys ištekliai toliau produktyviai naudojami, taip sukuriama papildoma vertė.

²¹ Simbiotinė ekonomika yra grindžiama praktika, pagal kurią vienos įmonės ar sektoriaus (įskaitant energetikos, vandens, logistikos ir žaliavų sektorius) šalutiniai produktai naudojami kitose įmonėse ar sektoriuose.

²² 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa „MVĮ, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliosios rinkos“: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

ir perdirbimu, ypač dėl to, kad vėliau sunku nustatyti galimą naudą, nes neturima pakankamai patirties ir tikslios informacijos apie kokybę, specifikacijų ir pristatymo trukmės pokyčius. Be to, technologinės problemos gali trukdyti vykdyti mainus vertės grandinėje, nes atliekas kaip šalutinius produktus gali reikėti transformuoti ir pritaikyti prieš joms pakartotinai patenkant į vertės grandinę.

Komisija nustatė keletą tikslų, kurie turi būti pasiekti vykdant toliau nurodytus veiksmus.

1. Šalinti sisteminės kliūtis, trukdančias bendradarbiauti tarpsektorinių vertės grandinių lygmeniu, steigti įmones ir joms bendradarbiauti – sudaryti palankesnes sąlygas kurti paslaugų verslo modelius ir pakartotinai naudoti medžiagas, produktus ir atliekas.

- Sisteminių kliūčių, trukdančių MVĮ taikyti žiedinius verslo modelius, efektyviai naudoti iš atliekų srautų ir pramonės simbiozės procesų gautas medžiagas, analizė. Ji svarbi siekiant parengti kuo geresnius ES lygmens veiksmus, kad būtų pašalinti minėti trūkumai ir būtų stiprinamas MVĮ vaidmuo žiedinėje ekonomikoje.

2. Palengvinti tarpsektorinį bendradarbiavimą siekiant skatinti žiedinę ekonomiką

- Pagal programos „Horizontas 2020“ būsimą veiksmą dėl „Įmonių grupių projektų, skirtų naujoms pramoninėms vertės grandinėms“ MVĮ inovacijoms remti bus skirta ne mažiau kaip 75 % bendro biudžeto. Taip siekiama remti MVĮ vykdomą tarpsektorinį ir tarpregioninį bendradarbiavimą ir inovacijų projektus – siekiama geriau integruoti MVĮ į įmonių grupes ir įvairias vertės grandines.
- Europos įmonių grupių stebėjimo centras pateiks regionams geresnę kartografinę informaciją apie ekologinių inovacijų srities kompetencijų pasiskirstymą, nustatys ir analizuos tarpsektorinių įmonių grupių raidos tendencijas, įskaitant įmonių grupių internacionalizaciją ir ekologinės pramonės transformacijos tendencijas.
- Bus nustatyti pavyzdiniai regionai ir jų sisteminės svarbos ekologinių inovacijų sprendimai.
- Pagal programą LIFE bus propaguojama diegti žiedinius verslo modelius ir bus demonstruojama jų nauda MVĮ.
- Bus įsteigta ekspertų grupė, daugiausia dėmesio skirsianti sisteminiam požiūriui į ekologines inovacijas programos „Horizontas 2020“ vykdymo laikotarpiu.

IV. Žaliųjų MVĮ patekimas į rinkas

ES yra strategiškai suinteresuota spręsti pagrindinius pasaulinius aplinkosaugos uždavinius, kaip antai kovoti su klimato kaita. Sparčiai augant ekonomikai, o kai kuriais atvejais prasidedant ankstyviems industrializacijos etapams daugelyje pasaulio vietų sparčiai alinama aplinka ir didėja išmetalų kiekis. Padėti šioms valstybėms pereiti prie žaliosios ekonomikos yra nepaprastai svarbu. Tuo pačiu ES tenka pagrindinis vaidmuo plėtojant žaliąsias ir mažaangles technologijas, kurios suteikia daug galimybių suderinti kovos su klimato kaita ir aplinkosaugos tikslus su prekybos, investicijų ir Europos įmonių, ypač MVĮ, veiklos plėtra šiose šalyse.

Kodėl tai svarbu MVĮ?

Dėl ES priimtų tarptautinių įsipareigojimų tokiose srityse, kaip antai bendradarbiavimas klimato

kaitos klausimais ar kaimynystės politika, susijusių žinių turinčioms Europos MVĮ atsiveria galimybė patekti į naujas rinkas su savo technologijomis, produktais ir paslaugomis, kuriomis siekiama veiksmingai sumažinti išmetamą anglies dioksido kiekį. ES užima apie vieną trečdalią pasaulinės aplinkosaugos pramonės rinkos ir šios srities ES eksportas viršija importą. Ši pasaulinė rinka kasmet auga po 5 %, ir tikimasi, kad iki 2030 m. ji išaugs trigubai²³, taigi ES įmonėms atsivers didelių galimybių. Tačiau tik nedaugelis ES MVĮ savo žaliąsias technologijas, produktus ir paslaugas siūlo ne ES šalims. 87 % ES MVĮ savo produktus parduoda tik nacionalinėse rinkose²⁴. Toks menkas MVĮ internacionalizacijos lygis dažniausiai paaiškintinas tuo, kad nėra rėmimo sistemos, kuri galėtų padėti MVĮ patekti į užsienio rinkas.

Jeigu MVĮ bendradarbiautų su kitomis įmonėmis užuot vykdydžiusios veiklą pavieniui, joms būtų lengviau patekti į pasaulines vertės grandines. Norint Europoje efektyviau naudoti išteklius ir padėti MVĮ sėkmingai integruotis į pasaulines vertės grandines, reikia daugiau bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu. Kad efektyvaus energijos vartojimo srityje veikiančios MVĮ galėtų konkuruoti pasaulyje, jos turėtų ieškoti partnerių ne tik pardavimo, bet ir žaliavų šaltinių tikslais. Tokiu būdu patekusios į vertės grandinę jos turėtų prieigą prie mokslinių tyrimų, žinių ar gebėjimų. Dažnai tokį bendradarbiavimą palengvina įmonių grupės, padedančios MVĮ patekti į tarptautines rinkas, pradėti bendradarbiauti su kitomis įmonėmis ir užmegzti strategines ilgalaikes partnerystes įvairiuose vertės grandinių segmentuose. Be to, MVĮ galėtų naudotis įmonių grupei priklausančių daugiašalių įmonių, universitetų ir kitų institucijų jau užmegztais tarptautiniais ryšiais ir sukurtais tinklais.

Komisija nustatė keletą tikslų, kurie turi būti pasiekti vykdant toliau nurodytus veiksmus.

1. Propaguoti žalesnę Europos vidaus rinką

- Rengdamos standartus Europos standartizacijos organizacijos bus skatinamos atsižvelgti į žiedinės ekonomikos tikslus, kad būtų tęsiamos ankstesnės Komisijos pastangos integruoti aplinkosaugos aspektus į Europos standartizacijos veiklą²⁵.

2. Palengvinti žaliųjų verslininkų patekimą į tarptautines rinkas

- Bus įsteigtos Europos strateginės įmonių grupių partnerystės, skatinanti skirtingiems sektoriams priklausančių įmonių grupių aljansus, kad būtų sukurta bendra internacionalizacijos strategija. Taip pat bus propaguojami žaliųjų technologijų ir ekologinių inovacijų srities aljansai.
- Vykdam tarptautines misijas ryšiams užmegzti bus skatinama bendradarbiauti efektyvaus išteklių naudojimo ir ekologinių inovacijų srityse, o dėl prioritetinių misijų bus sprendžiama atskirai kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į tikslinės šalies ypatumus ir prekybos potencialą.

²³ IDEA Consult, ECORYS, 2009. *Study on the competitiveness of the EU eco-industry; Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety*, 2009 m., „Greentech - Made in Germany 2.0“.

²⁴ 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa „MVĮ, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliosios rinkos“: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

²⁵ Komisijos nuveikti darbai: komunikatas „Aplinkosaugos aspekto integravimo į standartizaciją“ (COM(2004) 130 galutinis) ir komunikatas „Strateginė Europos standartų vizija. Tolesni tvaraus Europos ekonomikos augimo iki 2020 m. skatinimo ir spartinimo veiksmai“ (COM(2011) 311 galutinis).

- Programoje COSME numatytais finansiniais priemonėmis bus remiama MVĮ internacionalizacija – tarpvalstybinė jų plėtra.

3. Bendradarbiaujant su Europos MVĮ palengvinti efektyviai išteklius naudojančių technologijų įsisavinimą šalyse partnerėse

- Mažaanglio verslo veiksmis bus teikiama techninė parama, kad būtų įsteigtos partnerystės tarp ES įmonių ir įmonių grupių ir vidutines pajamas gaunančių šalių įmonių ir kitų atitinkamų subjektų ir parengti bendri bankų finansuoti projektai²⁶, atspindintys abiejų šalių interesus ir užtikrinantys darnų politikos plėtojimą.
- Naujos verslininkystės veiklos, grindžiamos žaliosiomis technologijomis, plėtra pietinėse Viduržemio jūros regiono šalyse bendradarbiaujant su Europos MVĮ.

V. Valdymas

Viešose konsultacijose dalyvavusios valstybių narių administracijos ir MVĮ suinteresuotieji subjektai iš esmės pritarė Žaliojo MVĮ veiksmų plano koncepcijai ir struktūrai – planas buvo pristatytas per viešas konsultacijas dėl būsimos MVĮ politikos, o ypač jam buvo plačiai pritarta per 2013 m. ketvirtą ketvirtį vykusias viešas konsultacijas dėl Žaliojo veiksmų plano²⁷. MVĮ atstovų tinklas²⁸ irgi teigiamai įvertino planą ir tai, kad jame aiškiai akcentuojamos aplinkosaugos iššūkių nulemtos verslo sąlygos. Todėl šis planas turėtų būti kruopščiai įgyvendintas. Kad taip įvyktų, reikia visapusiško politinio Komisijos ir valstybių narių įsipareigojimo.

Kodėl tai svarbu MVĮ?

Nauda MVĮ visoje Europoje bus užtikrinta tik veiksmingai pasiekus šio veiksmų plano tikslus ir plėtojant tolesnius veiksmus.

Komisija nustatė keletą tikslų, kurie turi būti pasiekti vykdant toliau nurodytus veiksmus.

1. Užtikrinti, kad būtų stebimi ir atnaujinami Komisijos nustatyti veiksmai, kuriais remiamos šios srities MVĮ

- Plėtojant dialogą su MVĮ suinteresuotaisiais subjektais, bus reguliariai stebima, kaip įgyvendinami šio Žaliojo MVĮ veiksmų plano veiksmai ir skiriami finansiniai ištekliai, be to, bus vertinamas programų veiksmingumas. Komisijos svetainėje bus pateikiama atnaujinta informacija apie veiksmus.
- Metinė MVĮ veiklos rezultatų apžvalga²⁹ padeda stebėti ir įvertinti šalių pažangą įgyvendinant Smulkiojo verslo aktą, taip pat šalių veiklos rezultatus, susijusius su 9-uoju principu („kaip

²⁶Bankų finansuotinas pasiūlymas – tai projektas ar pasiūlymas, kuris yra pakankamai pagrįstas finansiškai ir teoriškai, kad galėtų sėkmingai gauti finansavimą iš lėšas skolinančių institucijų.

²⁷Viešų konsultacijų rezultatų ataskaita: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm.

²⁸Daugiau informacijos: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-envoy/index_en.htm.

²⁹Daugiau informacijos: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm.

padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis“). Taip prisidedama prie Žaliojo veiksmų plano stebėsenos.

2. Bus remiamas koordinavimas, bendradarbiavimas ir gerosios patirties mainai Europos, nacionaliniu ir regionų lygmeniu.

- Smulkiojo verslo akto valdymo mechanizmas, kuris aprėpia MVĮ veiklos rezultatų apžvalgą ir SMĮ atstovų tinklą, bus naudojamas kaip valstybių narių gerosios MVĮ rėmimo patirties mainų platforma siekiant padėti MVĮ aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis. Visų pirma MVĮ atstovų tinkle bus diskutuojama apie tokios patirties panaudojimą, rezultatus ir kliūtis.
- Kartu su Ekologinių inovacijų veiksmų plano aukšto lygio darbo grupe bus vykdoma koordinavimo veikla siekiant užtikrinti nuolatinį informacijos mainus, veiklos nuoseklumą ir įvairių iniciatyvų sąveiką. Visais tinkamais atvejais koordinavimo veikla taip pat bus vykdoma kartu su Europos lygmens grupėmis, veikiančiomis kitose politikos srityse, kaip antai aplinkos, užimtumo, švietimo, vystomojo bendradarbiavimo ir kt.